

Javno mnjenje

kao politički aktivan subjekat

FAKULTET POLITIČKIH NAUKA

TEORIJA JAVNOSTI

DOC.DR ZLATKO VUJOVIĆ

Javno mnjenje, odlike i značaj

- **Šta je javno mnjenje?:** Javno mnjenje predstavlja kolektivni izraz mišljenja javnosti o temama koje su društveno i politički značajne. Njegova definicija i funkcija često variraju zavisno od teorijskog pristupa, ali generalno odražava zajedničke stavove ili konsenzus u vezi sa socijalno relevantnim pitanjima.
- **Afektivno-voljna i kognitivna struktura:** Javno mnjenje se smatra pretežno afektivno-voljnom strukturom jer u velikoj mjeri zavisi od emocija i motivacija zajednice, dok kognitivni aspekti dolaze do izražaja kroz kolektivno razumijevanje problema.
- **Istorijska važnost javnog mnjenja:** Prvi put je pojam "javno mnjenje" uveden od strane filozofa Žan-Žaka Rusoa, koji je naglasio snagu zajedničke javne percepcije u uticaju na politiku i društvene norme. Tokom revolucija i društvenih pokreta, javno mnjenje je često korišćeno kao instrument za izražavanje neslaganja sa politikama i kao osnova za traženje reformi.
- **Funkcija javnog mnjenja u savremenom društvu:** Javno mnjenje djeluje kao mehanizam kojim građani izražavaju svoja mišljenja o radu vlasti, javnim politikama i društvenim pitanjima, što ga čini ključnim elementom demokratije.

Struktura javnog mnjenja – Socijalne i psihološke komponente

- **Psihološki elementi javnog mnjenja:** Javno mnjenje reflektuje kolektivnu svest društva. Pojedinačni stavovi formiraju osnovu javnog mnjenja, dok psihološki faktori kao što su emocionalna povezanost, identitet i pripadnost zajednici dodatno oblikuju mnjenje.
- **Trajnost i uticaj stavova:** Stavovi koji čine osnovu javnog mnjenja često su stabilni i dugotrajni, kao rezultat socijalizacije, obrazovanja i kulturnih normi, ali ih snažni društveni događaji ili promjene mogu brzo promijeniti.
- **Uloga društvene sredine:** Društvena sredina igra ključnu ulogu u oblikovanju stavova i mišljenja. Na primer, mediji i kultura mogu postaviti norme i vrednosti, čime utiču na formiranje zajedničkih stavova u društvu.
- **Uticaj socijalnog pritiska i prilagođavanja grupnim normama:** Pojedinci često prilagođavaju svoja mišljenja normama grupe, što povećava uticaj društvenog pritiska i podstiče konformizam u javnom mnjenju.

Problematične situacije – objekti javnog mnjenja

- **Predmeti javnog mnjenja:** Predmeti javnog mnjenja su socijalne situacije koje su protivurečne i izazivaju javnu raspravu. Ovi problemi mogu uključivati političke odluke, društvene vrednosti ili ekonomske krize koje izazivaju neslaganja u društvu.
- **Klasifikacija problema i izazovi:** Štecel i Olport smatraju da je klasifikacija problema prema njihovoj prirodi kompleksna jer su mnoga pitanja međusobno povezana i preklapaju se sa različitim aspektima društvenog života (npr. feminističko gledište može uključivati i društvena i politička pitanja).
- **Formiranje kritičke javnosti:** Javno mnjenje postaje najmoćnije kada je suočeno sa kontraverznim pitanjima, što omogućava političkoj javnosti da razvije argumentaciju i zauzme stav u vezi s temom. Kritička javnost se stoga formira samo kada postoje suprotstavljena mišljenja o važnim pitanjima.
- **Uloga socijalnog pritiska u konsenzusu:** Kada društvo dođe do zajedničkog zaključka o problemu, javno mnjenje se stabilizuje, a rasprava prelazi u traženje rešenja i društvene akcije, dok se neslaganja postepeno smanjuju.

Stabilnost i promjene javnog mnjenja

- **Uzroci promjena u javnom mnjenju:** Javno mnjenje može biti promenljivo, posebno pod uticajem društvenih događaja, političkih kriza ili kulturnih promena. Veliki društveni događaji, kao što su ratovi, ekonomske krize ili pandemije, mogu radikalno promeniti kolektivne stavove.
- **Kratkoročne i dugoročne promjene:** Dok kratkoročne promjene mogu biti posledica intenzivne medijske pokrivenosti ili specifičnih događaja, dugoročne promjene obično nastaju kroz postupene promjene vrednosti u društvu.
- **Socio-kulturni faktori:** Procesi kao što su globalizacija, digitalizacija i kulturna razmjena takođe utiču na formiranje novih stavova i prilagođavanje postojećih normi, što se reflektuje u kolektivnim stavovima društva.
- **Stavovi i kulturni obrasci:** Uloga kulture je značajna u oblikovanju trajnih vrednosti i stavova koji se reflektuju u javnom mnjenju. Promene u kulturnim obrascima, kao što su stavovi prema jednakosti ili ljudskim pravima, stvaraju temelje za trajne promene u javnom mnjenju.

Razlika između pojmova javnost i pojma javno mnjenje

Pojam	Javnost	Javno mnjenje
Definicija	Javnost predstavlja društvenu sferu otvorenu za sve, gdje građani mogu slobodno izražavati stavove.	Javno mnjenje je zbir mišljenja građana o određenim društvenim pitanjima, izražen kroz diskusije i ankete.
Uloga	Uloga javnosti je stvaranje prostora za dijalog i raspravu o pitanjima od opšteg interesa.	Javno mnjenje omogućava zajednički stav o specifičnim temama koji može uticati na odluke vlasti.
Subjekti	Obuhvata sve građane koji učestvuju u javnim raspravama i informisanju.	Reflektuje stavove i mišljenja onih koji se aktivno izjašnjavaju o javnim pitanjima.
Osnovna funkcija	Osigurava transparentnost i odgovornost kroz dijalog i razmjenu ideja.	Djeluje kao sredstvo pritiska na vlast i oblikuje društvene norme i politike.
Primjeri	Mediji, javni forumi, okupljanja u javnom prostoru.	Stavovi o političkim pitanjima, ekonomskim temama, društvenim vrednostima, izraženi u anketama i debatama.

Da li su pojmovi javnost i javno mnjenje sinonimi?

Pojmovi "javnost" i "javno mnjenje" nijesu sinonimi, iako su blisko povezani.

- **Javnost** se odnosi na društvenu sferu koja obuhvata ljude i prostore u kojima se odvija otvorena, dostupna komunikacija o društvenim pitanjima. Javnost uključuje sve članove društva koji imaju interes, pravo i mogućnost da učestvuju u društvenim i političkim diskusijama.
- **Javno mnjenje** predstavlja stavove i mišljenja te iste javnosti o specifičnim temama ili pitanjima od zajedničkog interesa. Javno mnjenje je zbir pojedinačnih stavova koji se manifestuju kroz diskusiju, debatu ili kroz izražavanje konsenzusa u društvenim i političkim kontekstima.

Znači, iako javnost stvara javno mnjenje i ta dva pojma djeluju zajedno u demokratskim procesima, "javnost" se odnosi na društvenu grupu ili prostor, dok "javno mnjenje" označava stavove koje ta grupa formira o konkretnim pitanjima.

Razlika između pojma javnost I Habermasovog pojma javna sfera

Pojam	Javnost	Javna sfera (Habermas)
Definicija	Javnost označava društveni prostor u kojem građani mogu učestvovati u raspravama o opštim pitanjima.	Javna sfera je pojam koji Habermas definiše kao specifičan prostor društvene komunikacije i kritike vlasti.
Istorijski razvoj	Nastaje kroz različite oblike okupljanja građana i slobode izražavanja mišljenja.	Javna sfera se formira u prosvetiteljstvu kao forum građanske klase za dijalog i nadzor nad vlastima.
Uloga	Stvara prostor za izražavanje i oblikovanje stavova građana o pitanjima od zajedničkog interesa.	Djeluje kao instrument kroz koji građani mogu kritički analizirati rad vlasti i osigurati demokratiju.
Funkcija	Omogućava slobodnu razmjenu mišljenja među građanima.	Podstiče racionalnu, otvorenu i kritičku diskusiju koja utiče na donošenje odluka u javnom interesu.
Primjeri	Mediji, javni forumi, društvene mreže, protesti.	Kafići, saloni, kulturni centri – mesta gdje građani diskutuju i kritikuju politiku i društvena pitanja.

Da li su pojmovi javnost i javna sfera sinonimi?

Ne, pojmovi "javnost" i "javna sfera" (kako ju je definisao Habermas) ne mogu se smatrati sinonimima, iako su blisko povezani i oba pojma se odnose na prostore društvene komunikacije i interakcije.

- **Javnost** je širi pojam i odnosi se na društveni prostor u kojem se građani okupljaju, diskutuju i izražavaju svoja mišljenja o temama od zajedničkog interesa. Uključuje razne oblike javnog izražavanja mišljenja – kroz medije, društvene mreže, proteste i druge javne forume.
- **Habermasova javna sfera**, s druge strane, specifičan je teorijski koncept koji se odnosi na prostor građanske rasprave, najčešće van formalnih institucija, gdje građani diskutuju o opštem dobru i kritikuju vlast. Javna sfera prema Habermasu ima normativni ideal racionalne, kritičke i argumentovane rasprave, što je presudno za funkcionisanje demokratije.

Dakle, dok je javnost široki društveni pojam, javna sfera prema Habermasu označava određeni oblik i kvalitet javne komunikacije koji je ključan za demokratiju.

Javna sfera je deo javnosti, ali nije identična s njom.

Razlike između javnosti, javne sfere i javnog mnjenja

Pojam	Javnost	Habermasova javna sfera	Javno mnjenje
Definicija	Širi društveni prostor u kojem građani slobodno izražavaju stavove o opštim pitanjima.	Normativni koncept prostora racionalne, kritičke rasprave među građanima o javnim pitanjima i vlasti.	Kolektivni izraz mišljenja građana o specifičnim društvenim temama, često izražen kroz ankete i debate.
Istorijski razvoj	Pojam se razvijao kroz različite oblike okupljanja građana i slobodu izražavanja u društvu.	Nastao u prosvetiteljstvu, specifično kod građanske klase, koja je težila kritici i kontroli nad vlastima.	Termin prvi put koristi Žan-Žak Ruso u 18. veku, a razvija se kroz politička istraživanja i ankete javnog mišljenja.
Uloga	Omogućava javno izražavanje mišljenja i diskutovanje o pitanjima od zajedničkog interesa.	Djeluje kao kritički forum za analiziranje vlasti i doprinosi demokratskom funkcionisanju kroz javnu debatu.	Djeluje kao oblik pritiska na vlast i reflektuje stavove zajednice o određenim pitanjima u društvu.
Subjekti	Obuhvata sve građane koji žele učestvovati u javnim raspravama i informisanju.	Pretežno angažovani građani koji se upuštaju u argumentovanu diskusiju o pitanjima javnog interesa.	Predstavlja širi segment društva, uključujući sve koji aktivno ili pasivno učestvuju u izražavanju mišljenja.
Funkcija	Stvara prostor za opštu društvenu raspravu i doprinosi transparentnosti u društvenim procesima.	Osigurava racionalnu i kritičku raspravu, omogućavajući kontrolu i odgovornost vlasti.	Reflektuje dominantne stavove o pitanjima od zajedničkog interesa i doprinosi oblikovanju društvenih normi.
Primjeri	Mediji, društveni forumi, protesti, društvene mreže.	Kafići, saloni, intelektualne rasprave – mesta za kritiku društva i politike, kao ideal javne debate.	Stavovi o političkim pitanjima, ekonomski pokazatelji, rezultati istraživanja i anketa.
Pristup izražavanju	Učesnici mogu slobodno izražavati mišljenja bez nužnog postizanja konsenzusa.	Teži racionalnoj i argumentovanoj debati, s naglaskom na konsenzus o javnom dobru.	Može biti fragmentirano i zavisi od dominantnih vrednosti, često podložno manipulaciji i uticaju medija.